

Berenschot

UITKOMSTEN RAADPLEGING VAN
ONDERNEMERS IN DE BOLLENSECTOR
OVER DE TOEKOMSTVERKENNING VAN
HET PRODUKTSCHAP TUINBOUW

BIJEENKOMSTEN 3 OKTOBER EN
4 OKTOBER 2005

Utrecht, 4 november 2005

UITKOMSTEN RAADPLEGING VAN
ONDERNEMERS IN DE BOLLENSECTOR
OVER DE TOEKOMSTVERKENNING VAN
HET PRODUKTSCHAP TUINBOUW

BIJeenKOMSTEN 3 OKTOBER EN
5 OKTOBER 2005

INHOUD	Blz.
1. INLEIDING.....	1
2. VERANTWOORDING GEHANTEERDE METHODE	2
2.1 KWALITATIEF ONDERZOEK.....	2
2.2 SAMENSTELLING VAN DE GROEPEN	2
2.3 OPBOUW VRAAGSTELLING.....	3
2.4 VERIFIEERBAAR.....	4
2.5 BELANG VAN VOORLICHTING	4
2.6 ROL BERENSCHOT	4
3. UITKOMSTEN VAN DE PANEELSESSIES.....	5
3.1 PATRONEN UIT DE STARTDISCUSSIES	5
3.2 DRAAGVLAK VOOR VERPLICHT GEFINANCIERDE COLLECTIEF ACTIVITEITEN	6
3.3 DRAAGVLAK VOOR DE FUNCTIES VAN HET SCHAP	7
3.4 UITKOMSTEN TAKEN PT	9
3.4.1 Markt en promotie.....	9
3.4.2 Onderzoek en innovatie.....	11
3.4.3 Kwaliteit.....	13
3.4.4 Milieu en Energie.....	14
3.4.5 Arbeid en onderwijs.....	15
3.4.6 Totaalbeeld over alle taken.....	16
3.5 ORGANISATIESTRUCTUUR EN WIJZE VAN BESTURING PT	18
4. INTERPRETATIE EN BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN VAN DE SESSIES.....	20
4.1 DE ROL VAN BERENSCHOT	20
4.2 DE BEKENDHEID MET DE TAKEN VAN HET PT	20
4.3 DE ZICHTBAARHEID VAN ACTIVITEITEN	20
4.4 DE BEDRIJFSECONOMISCHE SITUATIE.....	20
4.5 WEERSTAND TEGEN REGELGEVING EN BUREAUCRATIE.....	21

4.6	VERSCHUIVING VAN COLLECTIEF NAAR INDIVIDUEEL BELANG	21
4.7	BASISHOUDING EN OVERTUIGING.....	21
4.8	BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN	21
5.	SAMENVATTING	22

1. INLEIDING

Minister De Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in zijn brief van 17 november 2004 aan de Tweede Kamer, aangegeven dat alle productschappen en bedrijfsschappen een realistische toekomstverkenning moeten uitvoeren naar de in de eerstkomende jaren te verwachten en gewenste ontwikkelingen. In deze toekomstverkenning moet worden aangegeven welke taken het schap in de komende jaren wil gaan uitvoeren. Daarbij moet beargumenteerd worden wat de waarde is van deze activiteiten voor het sectorbelang en voor het algemeen belang en waarom deze activiteiten met collectief geld moeten worden gefinancierd.

Voor de minister is draagvlak voor de activiteiten van de schappen essentieel. Draagvlak bij de dragende organisaties en draagvlak bij de ondernemers in de sector die de heffingen moeten betalen. Ook hecht hij aan een goede besturing van de schappen (good governance).

Gedurende het traject van opstellen van de toekomstverkenning voor het Productschap Tuinbouw (PT) zijn de takenpakketten voor de verschillende sectoren besproken met de zes sectorcommissies binnen het PT. Voorts is de tuinbouwbrede toekomstverkenning door het bestuur vastgesteld. In bestuur en commissies is draagvlak gebleken voor de voorgelegde voorstellen.

De volgende stap in het proces van draagvlaktoetsing waren de bijeenkomsten waarbij de toekomstverkenning voorgelegd wordt aan de ondernemers die de heffing betalen. In deze rapportage worden de uitkomsten van deze bijeenkomsten beschreven.

2. VERANTWOORDING GEHANTEERDE METHODE

2.1 KWALITATIEF ONDERZOEK

De SER heeft een coördinerende rol bij het opstellen van de toekomstverkenningen door de schappen. Ook de methode van toetsing van de voorlopige toekomstverkenningen is in overleg met de SER vastgesteld. De aanpak is in het overleg platform met de SER en de schappen besproken, waarbij een duidelijk voorkeur is uitgesproken voor een kwalitatief onderzoek door middel van panels die zijn samengesteld uit ondernemers uit de sectoren.

Deze keuze voor kwalitatief onderzoek met panels is gekozen omdat het de mogelijkheden biedt om dieper door te vragen over argumenten, meningen, suggesties en patronen.

Berenschot maakt daarbij gebruik van computers waardoor het mogelijk wordt alle input van de aanwezigen te registreren.

De sessies leveren ook kwantitatieve uitkomsten op. Gezien de omvang van de bijeenkomsten kan geen statistische zekerheid aan deze uitkomsten worden ontleend, wel geeft het een illustratief beeld van de meningen tijdens de sessies.

De SER heeft aangegeven dat het onderzoek zich moet beperken tot het betrouwbaar weergeven van de resultaten. Het is aan de schappen zelf om op basis van de uitkomsten van dit onderzoek en de meningen van de dragende organisaties te bepalen tot welke wijzigingen dit zal leiden in de voorlopige toekomstverkenning van de sector.

2.2 SAMENSTELLING VAN DE GROEPEN

Voor de sector bollen zijn twee panels georganiseerd.

Voorafgaande aan het uitnodigen van deelnemers, zijn de gewenste samenstellingen van de groepen in de sessies vastgesteld. Per sessie is bepaald welke mix van schakels in de keten, omvang, en georganiseerd/ ongeorganiseerd, gewenst is.

Voor het uitnodigen van deelnemers is uitgegaan van de bestanden van het PT. Deze bestanden zijn door een gespecialiseerd bureau overgenomen en vervolgens zijn “at random” de namen van ondernemingen geselecteerd door de computer. Deze ondernemingen zijn gebeld, met de vraag of ze zouden willen deelnemen. Vervolgens zijn de plaats in de keten en de bedrijfsomvang geverifieerd en is gevraagd of de ondernemer al dan niet georganiseerd is. Er werd net zolang gebeld tot ieder van de categorieën in de gewenste omvang gevuld was.

In onderstaande tabel is aangegeven wat de gewenste samenstelling en wat de uiteindelijke samenstelling van de groepen is geweest. Deze wijken af, omdat enkele personen zich op het laatste moment hebben afgemeld, dan wel zonder aankondiging niet zijn verschenen. Daarnaast is een reservelijst opgesteld (per categorie twee reservekandidaten) om bij afmelding de deelnemersgroep aan te vullen.

Type ondernemer	Uitgenodigd	Aanwezig
Teler klein georganiseerd	12	10
Teler groot georganiseerd	13	11
Teler klein ongeorganiseerd	2	1
Teler groot ongeorganiseerd	1	1
Handelaar klein georganiseerd	4	2
Handelaar groot georganiseerd	5	5
Handelaar klein ongeorganiseerd	2	1
Handelaar groot ongeorganiseerd	1	0
Totaal	40	31

2.3 OPBOUW VRAAGSTELLING

In overleg met de SER en andere betrokken onderzoekbureaus is gekozen voor het hanteren van een mix van keuzevragen (vijfpuntsschaal), stellingen en open vragen. Deze laatste vorm geeft de mogelijkheid om antwoorden toe te lichten en suggesties naar voren te brengen.

De kenmerken van de deelnemers zijn vastgelegd om eveneens doorsneden te kunnen maken op type ondernemer, omvang, georganiseerd/ongeorganiseerd.

Als eerste stap in de draagvlakmeting zijn de deelnemers stellingen voorgelegd over de waarde van collectief gefinancierde activiteiten in algemene zin. Vervolgens is de mening gepeild over het belang van de functies van het schap (volgens de omschrijving van de SER).

Daarna zijn de voorstellen uit de (door het bestuur en de sectorcommissie van PT vastgestelde) toekomstverkenning voorgelegd per taak. Daarbij is achtereenvolgens gevraagd naar het belang van de taak voor bedrijfsvoering; het belang van het verplicht collectief financieren van deze activiteit via het PT; alternatieve vormen van financieren en de hoogte van de voorgenomen uitgaven). Hierdoor is per taak een

beeld verkregen van de mening van de deelnemers. Tenslotte zijn vragen gesteld over de voorgenomen maatregelen voor goed bestuur (governance-structuur).

2.4 VERIFIEERBAAR

Alle stemmingen en commentaren zijn in computerbestanden vastgelegd. Uit de antwoorden op de vragen zijn de rechte tellingen gemaakt en zijn grafische voorstellingen per sessie afgeleid. Deze basisgegevens zijn vastgelegd in de computer, zodat het mogelijk is om de redenering van Berenschot, van rechte tellingen en directe commentaren, naar patronen en conclusies te volgen. De bevindingen in deze rapportage zijn terug te herleiden naar de ‘ruwe’ uitkomsten van de bijeenkomsten.

De opmerkingen die tijdens de “eerste ronde” en de discussies zijn gemaakt, zijn tijdens de sessies vastgelegd en later toegevoegd aan de rapportage.

2.5 BELANG VAN VOORLICHTING

De ondernemers zijn voorgelicht door middel van een folder waarin de belangrijkste elementen van de toekomstverkenning voor de betreffende sector zijn beschreven, aangevuld met voorbeelden van activiteiten die het PT per hoofdtaak uitvoert. Daarnaast is de mogelijkheid geboden om het volledige rapport van de toekomstverkenning op te vragen.

Bovendien is het noodzakelijk gebleken om de toekomstverkenning ook te presenteren tijdens de bijeenkomsten om deelnemers voor te lichten en aanvullende vragen ter verduidelijking te laten stellen.

2.6 ROL BERENSCHOT

De rol van Berenschot in dit onderzoek is volgens de richtlijnen van de SER aangegeven als objectief en neutraal. Het gaat om een onderzoeksopdracht, niet om een advies aan het PT of aan de SER. Berenschot geeft met deze rapportage geen oordeel, maar een samenvatting van de meningen die tijdens de sessies naar voren gekomen zijn.

3. UITKOMSTEN VAN DE PANELSESSIES

De deelnemers is gevraagd te scoren op een vijfpuntsschaal. Voor het rapporteren over de uitkomsten hebben wij de volgende indeling gehanteerd:

Gemiddelde	Benaming onderzoeksresultaat
>4,5	Zeer mee eens/ zeer belangrijk / veel te weinig
3,5 – 4,5	Mee eens / belangrijk/ te weinig
2,5 – 3,5	Neutraal/ voldoende
1,5 – 2,5	Mee oneens/ onbelangrijk/ te veel
< 1,5	Zeer mee oneens/ zeer onbelangrijk/ veel te veel

Een evenwicht in de scores komt dus op 3, een per saldo neutrale uitkomst. Afwijkingen van deze score in de eerste decimaal achter de komma lijken wellicht gering, maar de patronen die er achter liggen verschillen significant. Indien een uitkomst precies tussen twee categorieën valt, bepaalt het tweede cijfer achter de komma welke benaming de uitkomst krijgt. Bijvoorbeeld bij een uitkomst van 2,5 krijgt de uitkomst de benaming neutraal indien meer dan 2,50 en “onbelangrijk” indien minder dan 2,50.

De kanttekening blijft van kracht dat het in het onderzoek niet gaat om een kwantitatief, statistisch verantwoord onderzoek. De patronen zijn belangrijk door het kwalitatieve inzicht dat zij geven. Dit inzicht wordt versterkt door de opmerkingen die in het systeem zijn vastgelegd en de resultaten van de discussie over de onderwerpen.

3.1 PATRONEN UIT DE STARTDISCUSSIES

Uit de eerste ronde, waarin gevraagd wordt aan de deelnemers om zich voor te stellen en ook hun mening te geven over het PT komen de volgende patronen naar voren.

De meerderheid van de aanwezigen ziet het PT als noodzakelijk voor de sector. Collectieve activiteiten en collectieve financiering zijn noodzakelijk om de sector haar voorsprongpositie te laten behouden.

Er is ook kritiek op het PT. Een aantal deelnemers vindt het PT ondoorzichtig, de activiteiten zijn niet echt bekend. Het PT zou meer naar buiten moeten treden.

In veel commentaren komt naar voren dat aanpassen aan de huidige verhoudingen noodzakelijk is. Aanpassen is nodig anders is de rol uitgespeeld, stellen enkele

deelnemers. De nu lopende herbezinning is een goede zaak. Het takenpakket moet kritisch beoordeeld worden op toegevoegde waarde. Een kritische doorlichting van activiteiten en kosten is zeker op zijn plaats. Wat is echt nodig en waardevol?

Meerdere ondernemers zien het PT als een log, formeel en ambtelijk apparaat, dat zich te laat heeft aangepast aan de huidige tijden.

Ook wordt de suggestie gedaan om in promotie meer samen te werken met het BBH omdat vaak op dezelfde landen en doelgroepen wordt gewerkt. Promotie wordt wel belangrijk gevonden en heeft een hoge bekendheid bij de ondernemers.

Het PT heeft ook een belangrijke rol in fytosanitaire zaken.

Meerdere ondernemers vragen aandacht voor de selectie en aansturing van onderzoeksprojecten. Daar ziet men een lastige spanning tussen het collectieve belang van een grotere groep en het belang van kleinen groepen, die graag een onderzoek willen bv voor een kleine teelt, maar die niet aan de beurt komen.

De rode draad: het PT is noodzakelijk, maar bijstellen is ook noodzakelijk.

3.2 DRAAGVLAK VOOR VERPLICHT GEFINANCIERDE COLLECTIEF ACTIVITEITEN

Het draagvlak voor het uitvoeren van ‘verplicht collectief gefinancierde activiteiten’ is in kaart gebracht door de deelnemers van de sessies drie stellingen voor te leggen. De onderstaande tabel geeft de uitkomsten op deze drie stellingen weer. Een toelichting op de resultaten staat vermeld onder de tabel.

STELLING	
Alle ondernemingen in een sector moeten verplicht meebetalen aan zaken die voor de gehele sector van belang zijn.	Mee eens (4,0)
Er moet een organisatie zijn die alle bedrijven kan verplichten om aan bepaalde activiteiten mee te doen of zich aan regels te houden om te voorkomen dat enkele individuele bedrijven de sector schaden.	Mee eens (3,8)
Overheden en andere instanties zijn vaak bereid om geld te investeren in een sector, als de sector zelf ook meebetaalt. Alle bedrijven in de sector moeten meebetalen aan deze eigen bijdrage vanuit de sector	Mee eens (4,0)

STELLING 1: ALLE BEDRIJVEN MOETEN VERPLICHT MEEBETALEN

De deelnemers hebben zich duidelijk uitgesproken dat ze het met deze stelling eens zijn. De deelnemers scoren hoog op “mee eens” en “zeer mee eens” Slechts een kleine groep is het er mee oneens. Een gemiddelde score van 4,0 Op een schaal van 5 is als hoog te karakteriseren. Een grote meerderheid is het dus eens met het principe van een verplichte heffing. Er is een significant verschil tussen de eerste groep, die wat lager scoorde en de tweede groep die uitgesproken hoog scoorde. De scores be-

vestigen de patronen uit de eerste ronde die aangaven dat het belangrijk is dat het PT in staat is om geld bijen te brengen voor collectieve doelen.

STELLING 2: VERPLICHTEN TOT NAVOLGEN VAN REGELS

Ook bij deze stelling hebben de deelnemers zich voornamelijk uitgesproken met 'mee eens' en 'zeer mee eens'. Er zijn alleen in vergelijking met het antwoord op de vorige stelling, meer deelnemers die neutraal hebben geantwoord. Een kleine groep is het oneens of geheel oneens met deze stelling. Naast de positieve scores zijn er ondernemers die op dit principiële punt negatief scoren. Per saldo kan dus geconcludeerd worden dat een grote meerderheid het eens is met een organisatievorm die alle bedrijven kan verplichten aan bepaalde activiteiten mee te doen en opgestelde regels na te volgen.

STELLING 3: ALS ANDEREN WILLEN BIJDRAGEN IS EIGEN BIJDRAGE VAN DE SECTOR NOODZAKELIJK

Ook met deze stelling zijn de deelnemers het eens. In de tweede groep was sprake van een zeer positief beeld. De scores waren op "mee eens" en "zeer mee eens" en geen enkele daaronder. De eerste groep was meer verdeeld. Daar waren ook enkele scores op "oneens".

Ook uit de discussie bleek dat de bereidheid om als ondernemers voor de sector als totaal gelden bijeen te brengen groot was. Ook al zouden er geen bijdragen komen van de zijde van de overheid, dan nog is de bereidheid tot investeren in de toekomst van de sector groot.

PATROON UIT DE DRIE STELLINGEN

De drie stellingen gaan over de kern van de toegevoegde waarde van het productschap. Moeten alle sectorgenoten betalen? Moet een schap dwingend verordeningen kunnen opleggen?. Moet een schap fondsen bijeenbrengen waarmee bepaalde activiteiten in samenwerking met andere instanties kunnen worden gefinancierd?

De meningen, die in feite gaan over de grondslagen van het PT, zijn uitgesproken positief. Tijdens de latere bespreking van de resultaten toonden de deelnemers herkenning en ook een zekere positieve verrassing dat zo krachtig werd uitgesproken dat de principes van het PT zo duidelijk werden onderschreven.

3.3 DRAAGVLAK VOOR DE FUNCTIES VAN HET SCHAP

Aan de ondernemers is gevraagd naar het belang dat zij hechten aan de vier hoofd-functies van het productschap. Het gaat hier om de vier functies die de SER onderscheidt:

- *Overlegplatform*: schappen zijn in hun sectoren de enige sectorbrede overlegtafel waar dragende organisaties en overige stakeholders via overleg en consensus (niet bindende) afspraken kunnen maken.
- *Dienstverlening aan de sector*: schappen ontwikkelen onder eigen verantwoordelijkheid activiteiten ten behoeve van bedrijven in de sector. Zij verlenen diensten en geven adviezen en voorlichting onder andere op het terrein

van kennis, product- en marktonderzoek, sectorpromotie, innovatie en bedrijfsvoering.

- *Belangenbehartiging*: schappen zijn voor sectorbrede en maatschappelijke vraagstukken tegelijk aanspreekpunt, onderhandelaar en lobbyist.
- *Regelgeving*: schappen hebben de bevoegdheid om materiële regelgeving of-
tewel extern bindende afspraken uit te vaardigen en te handhaven. Daarnaast kunnen zij niet bindende sectorbrede beleidsafspraken maken.

Functie	
1 Overlegplatform	Belangrijk (3,6)
2 Dienstverlener	Belangrijk (3,7)
3 Belangenbehartiger	Belangrijk (3,7)
4 Regelgever	Belangrijk (3,7)

HOOFDFUNCTIE OVERLEGPLATFORM

De deelnemers onderschrijven de functie van een productschap als overlegplatform. De helft van de deelnemers heeft aangegeven deze functie belangrijk te vinden en een kwart neutraal. Ook een vrij groot aantal deelnemers scoort op zeer belangrijk. Enkele deelnemers zien deze hoofdfunctie als onbelangrijk. De verschillen tussen de groepen zijn gering. Het belang van de functie overlegplatform wordt herkend.

HOOFDFUNCTIE DIENSTVERLENING

De functie als dienstverlener wordt ook belangrijk beoordeeld. Slechts in totaal drie ondernemers geven aan dat de functie onbelangrijk is. In latere vragen wordt deze dienstverlenende functie verbijzonderd naar onderdelen, waar ook verschillen in waardering tussen de taken zullen blijken.

HOOFDFUNCTIE BELANGENBEHARTIGING

Ook bij deze functie geven de deelnemers aan dat ze het een belangrijke taak van het productschap vinden. Het overgrote deel van de aanwezigen geeft als score “belangrijk”. Slechts enkelen scoren onder neutraal.

HOOFDFUNCTIE BEVOEGDHEID TOT VERORDENINGEN

Het belang van deze hoofdfunctie wordt op hetzelfde niveau gewaardeerd als de ander hoofdfuncties. Op deze functie scoorde de eerste groep (die in het geheel wat lager scoorde dan de tweede groep) hoger dan de eerste groep. Slechts vier van de dertig ondernemers scoorden op onbelangrijk.

ALGEMEEN BEELD VAN DE HOOFDFUNCTIES

Het patroon voor de hoofdfunctie is opmerkelijk stabiel, waarbij overigen wel verschillende spreidingspatronen voorkomen. Uit de score en de discussies naar aanleiding van deze scores blijkt dat de functie van het PT belangrijke worden gevon-

den. Verschillende malen werd ook verwezen naar de eerdere sessies die waren georganiseerd door de dragende organisaties, waar gediscussieerd is over de toegevoegde waarde van het PT. Het was duidelijk dat deze sessies het inzicht in de taken en functies van het PT hebben vergroot.

3.4 UITKOMSTEN TAKEN PT

3.4.1 Markt en promotie

	Generieke Promotie	Product promotie	Marktonderzoek	Imago
Belang	Neutraal (3,4)	Belangrijk (3,6)	Neutraal(3,1)	Neutraal (3,0)
Door PT?	Neutraal (3,5)	Neutraal (3,5)	Neutraal (3,2)	Belangrijk (3,6)
Kosten	Voldoende (3,2)			

PATROON HORIZONTAAL

Belang

De scores voor het belang van de taken liggen op neutraal of iets daarboven. Productpromotie scoort het hoogst. Uit de discussie bleek dat product promotie vooral gezien werd als promotie voor bollen en bolbloemen, niet voor de individuele soorten. Opvallend was dat in de eerste groep marktonderzoek door 10 van de 14 aanwezigen onbelangrijk werd geacht. In de tweede groep was de mening dat marktonderzoek wel belangrijk was.

Uitvoering / Financiering door het PT?

Het totaalbeeld geeft aan dat de ondernemers boven neutraal scoren waar het gaat over de vraag of het PT deze activiteiten moet uitvoeren of financieren. In de discussie kwam naar voren dat de mogelijkheid voor het PT om middels een heffing bij alle sectorgenoten een adequaat bedrag bij elkaar te brengen, wel gewaardeerd wordt.

Kosten

Slechts vijf van de aanwezigen gaf aan dat de kosten voor markt en promotie te hoog waren. Voor de goede orde: er is gevraagd naar het oordeel over de plannen, waarin is opgenomen dat de uitgaven in de komende jaren sterk worden gereduceerd Een minderheid geeft aan dat deze kosten nog te hoog zijn. Dertien van de dertig ondernemers gaven aan dat de nu voorgestelde uitgaven te laag of veel te laag zijn. Deze ondernemers pleitten voor het verhogen van de kosten voor promotie nu de tijden wat slechter zijn. De ondernemers geven hiermee aan dat ze niet willen bezuinigen op de uitgaven voor promotie, waarmee ook helder wordt dat de effecten van promotie positief worden ingeschat. Wel blijkt uit de discussie dat PT en IBC steeds alert moet zijn en blijven op een effectieve besteding van de gelden.

PATROON VERTICAAL (PER TAAKGEBIED)

Generieke promotie

Generieke promotie wordt licht boven neutraal gewaardeerd. Uit de score en de discussie blijkt steun voor generieke promotie in de omvang en tegen de kosten die worden voorgesteld zij het dat een aantal ondernemers duidelijke reserves heeft. Uit de discussie blijkt dat grotere ondernemers zelf ook veel aan promotie uitgeven en dat deze eigen acties een duidelijker effect op de omzet hebben. Gezien de scores onbelangrijk en zeer onbelangrijk, ligt hier een aandachtspunt voor de sectorcommissie. Enkele deelnemers stellen voor om vooral via PR te werken en minder reclame te maken. Ook worden door enkele personen vraagtekens gezet bij de effectiviteit van de besteding van de gelden en geven als mening dat in het verleden het geld wel eens erg makkelijk is uitgegeven.

Productpromotie

Productpromotie scoort licht hoger dan generieke promotie. Tijdens de discussie wordt het dilemma besproken dat niet voor alle producten individueel promotie kan worden gemaakt en dat dus een aantal soorten niet aan bod komen. De handel heeft daar minder problemen mee dan de teelt. Ook zien de deelnemers in dat niet voor alle kleine soorten promotiegeld kan worden uitgegeven. Wel blijft dan een zeker ongenoegen dat wel betaald moet worden, maar dat de baten niet zichtbaar zijn voor de eigen onderneming die dan misschien in een kleine teelt zit. Een deelnemers stelt voor om projecten te doen op basis van co-financiering met een aantal bedrijven.

Marktonderzoek

Marktonderzoek wordt neutraal beoordeeld. Dat geldt voor het belang en voor de vraag of het PT de meest geschikte partij is voor financiering en uitvoering. De meningen over marktonderzoek blijken verdeeld. In de eerste groep scoren veel deelnemers op onbelangrijk, in de tweede groep ligt de score positiever. Lang niet alle deelnemers blijken gebruik te maken van en waarde te hechten aan de uitkomsten van marktonderzoek. Dat patroon komt zowel bij teelt als bij de handel voor.

Imagoprojecten

Deze taak wordt qua belang licht boven neutraal gescoord. Er is sprake van een relatief grote spreiding in scores. Ook financiering via het PT scoort neutraal. De gemiddelde scores van de twee groepen liggen dicht bij elkaar. In een opmerking wordt aangegeven dat het imago eigenlijk moet groeien uit de kwaliteit van het product. Anderzijds noemen aanwezigen het belang te voorkomen dat enkele minder betrouwbare ondernemers het imago van de sector beschadigen.

TOTAALBEELD MARKT EN PROMOTIE

Uit de score en de discussie blijkt dat promotie neutraal, maar vrij positief scoort. Productpromotie heeft een hogere waardering dan generieke promotie. Marktonderzoek en imago-versterking scoren neutraal. De scores op uitvoering en financiering door het PT zijn bij de twee vormen van promotie de scores aan de positieve

kant. Voor imagoversterking en marktonderzoek is het beeld neutraal. De ondernemers blijken vooral te letten op de toegevoegde waarde van de activiteiten. Bij promotie is dat makkelijk zichtbaar dan bij marktonderzoek en imagoversterking. Het is opmerkelijk dat enkele ondernemers aangeven dat de uitgaven te laag zijn voor markt en promotie. Zij pleitten voor hogere uitgaven om de omzet te stimuleren en geven aan dat de uitgaven voor promotie in relatie tot de omzet nog steeds erg laag zijn.

3.4.2 Onderzoek en innovatie

	Fundamenteel onderzoek	Praktijkgericht onderzoek	Innovatieve projecten
Belang	Belangrijk (3,6)	Belangrijk (3,9)	Neutraal (3,3)
Door PT?	Neutraal (3,5)	Belangrijk (3,6)	Neutraal (3,0)
Kosten	Voldoende (3,0)		

PATROON HORIZONTAAL

Belang

Het takenpakket Onderzoek & Innovatie wordt door de ondernemers overwegend belangrijk geacht. Innovatieve project scoren wat lager op neutraal. Vooral praktijkgericht onderzoek scoort hoog. In de discussie komt naar voren dat het verdelen van de onderzoeksbudgetten erg belangrijk gevonden wordt. De aanwezigen zijn redelijk op de hoogte van de werkwijze van de commissies, maar het blijft moeilijk om een goed evenwicht te vinden tussen het collectieve belang en het belang van bepaalde teelten. Ook is duidelijk dat de teelt een groter belang hecht aan onderzoek dan de handel.

Uitvoering / Financiering door het PT?

Voor fundamenteel onderzoek en praktijkgericht onderzoek zien de ondernemers en rol voor het PT. De mogelijkheid om met verplichte heffingen onderzoek te doen in het sectorbelang spreekt aan. Ook tijdens de discussie wordt aangegeven dat zonder deze mogelijkheid het niet mogelijk was om fondsen van enige omvang bij elkaar te krijgen. Met nadruk stelt men dat het onderzoek aangesloten moet blijven op de praktijk en dat in de selectie van projecten de stem van de ondernemers zwaar moet wegen.

Kosten

Bij de voorgenomen kosten geven de deelnemers aan het voldoende te vinden. De scores concentreren zich op neutraal. Geen enkele deelnemer vindt het veel te veel. Ook in het takenpakket Onderzoek en Innovatie blijkt draagvlak voor de omvang van de kosten in relatie tot de effecten. Zes deelnemers geven aan de bedragen te laag of veel te laag te vinden. Deze ondernemers beklemtonen het belang van de kennisvoorsprong van de Nederlandse bollensector. Anderen geven daarbij aan dat de kennis tegenwoordig snel wegloopt en dat ook andere landen profiteren.

PATROON PER TAAKGEBIED

Fundamenteel onderzoek

Het belang van fundamenteel onderzoek wordt onderschreven. De scores concentreren zich op belangrijk en neutraal. Uit de discussie blijkt dat de handel er neutraal tegenover staat, en dat telers het belang sterker zien. Ook vindt de rol van het PT steun, hoewel daar meerdere deelnemers het niet belangrijk vinden. De rol en werkwijze van het PT zijn redelijk bekend. Ook voor fundamenteel onderzoek pleiten de deelnemers voor betrokkenheid van ondernemers bij het selectieproces.

Praktijkgericht onderzoek

Praktijkgericht onderzoek scoort uitgesproken hoog. Ook hier komt de vraag aan de orde in de discussie hoe de projecten worden geselecteerd en hoe het PT kan zorgen voor een “rechtvaardige” verdeling van onderzoeksgelden over de verschillende gewassen. Enkele deelnemers stellen voor om meerdere “potjes” te vormen voor de verschillende teelten, waarmee dan ook elke groep kan profiteren van de resultaten. Het bestaan en de werking van commissies is redelijk bekend, maar niet bij alle deelnemers. De gesprekken in de groep waren levendig omdat enkele aanwezigen lid waren van commissies. Daardoor groeide het begrip en de waardering voor de werkwijze. In de bollensector leeft het praktijkgericht onderzoek sterk.

In de discussie wijzen de deelnemers op het feit dat ook individuele bedrijven veel onderzoek doen. Ook stelt een deelnemer dat het bedrijfsleven, in samenwerking met een onderzoekinstelling veel sneller en effectiever kan opereren. Anderen stellen dat juist het collectieve en openbare karakter van onderzoek via het PT van waarde zijn voor de gehele sector.

Innovatieve projecten

De scores voor innovatieve projecten liggen lager dan die voor andere typen onderzoek. Tijdens de presentatie bleek ook dat de meeste deelnemers niet goed op de hoogte waren van de projecten. Bovendien liggen de opbrengsten wat verder weg. Uit de discussie blijkt weer de overtuiging dat de sector moet investeren om de sterke concurrentiepositie te behouden. Enkele deelnemers zien hier vooral een rol voor de ondernemers zelf, die dan ook zelf kan profiteren van de resultaten.

TOTAALBEELD ONDERZOEK EN INNOVATIE

Onderzoek en innovatie scoren hoog in de bollensector. De teelt is, conform verwachting, positiever dan de handel. Maar ook daar blijkt steun voor het onderzoek, omdat dit ook te maken heeft met fyto-sanitaire zaken en dus met de verkoopkansen in het buitenland. Vooral het praktijkgerichte onderzoek vindt brede steun. Innovatie scoort wat lager, maar ook hier blijkt een welwillende houding. Uit de discussie blijkt de overtuiging dat onderzoek en innovatie van groot belang zijn voor de marktpositie van Nederland. We moeten blijven investeren in onderzoek om deze voorsprongpositie te behouden en versterken.

Uit de gesprekken blijkt trots op de sector.

3.4.3 Kwaliteit

	Beperken handelsbelemmeringen	Keuringen efficiënter maken	Borging kwaliteit
Belang	Belangrijk (4,0)	Belangrijk (4,2)	Belangrijk (3,9)
Door PT?	Belangrijk (4,0)	Neutraal (3,1)	Neutraal (3,5)
Kosten	Voldoende (2,8)		

PATROON HORIZONTAAL

Belang

Alle activiteiten behorende bij de taak Kwaliteit scoren belangrijk. Bij 'beperken van handelsbelemmeringen' geeft de ruime meerderheid het 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' te vinden voor hun bedrijfsvoering. Twee deelnemers geven aan dat ze deze activiteit onbelangrijk vinden. Keuringen efficiënter maken scoort nog hoger, het blijkt een onderwerp dat sterk leeft in de sector. Ook de borging van kwaliteit wordt belangrijk geacht. De scoringspatronen geven aan dat over de volle breedte het thema kwaliteit hoog in de belangstelling staat en dat collectieve inspanningen op dit terrein worden gesteund.

Uitvoering / Financiering door het PT?

'Beperken van handelsbelemmeringen' wordt duidelijk als een activiteit gezien die collectief via het PT moet worden gefinancierd. Bij de andere twee activiteiten is dit minder uitgesproken, maar vindt de helft van de deelnemers dit nog steeds 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk'. Bij het efficiënter maken van keuringen zien verschillende deelnemers ook een rol voor de branche organisaties en de keuringsinstanties zelf. Ook wordt nadrukkelijk de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer genoemd.

Kosten

De voorgenomen uitgaven voor kwaliteit scoort voldoende. De scores concentreren zich ook op voldoende, de spreiding is niet groot. Wel valt op dat een derde van de deelnemers de kosten te hoog vinden. Ook hebben enkele deelnemers geen mening.

PATROON PER TAAKGEBIED

Beperken handelsbarrières

Zoals aangegeven scoort deze activiteit hoog, waarbij de scores belangrijk en zeer belangrijk overheersen. Ook de rol van het PT vindt steun. Daarbij wordt in de discussie opgemerkt dat het PT het overlegplatform is waar alle betrokken op één lijn kunnen komen. De dragende organisatie hebben ook een belangrijke rol in het beperken van handelsbelemmeringen, Daar ligt eigenlijk het primaat voor belangenbehartiging, het PT kan steunen en versterken. Het beperken van handelsbelemmeringen is van levensbelang voor de sector.

Keuringen efficiënter maken

Ook deze activiteit wordt belangrijk geacht voor de bedrijfsvoering en meer dan de helft van de deelnemers scoort 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk', slechts een kleine groep vindt deze activiteit onbelangrijk. Financiering via het PT van deze activiteit komt uit op een neutrale score. Het blijkt een onderwerp dat sterk leeft. De last voor de verschillende keuringen wordt sterk gevoeld, evenals de tijd en aandacht die wordt opgeëist voor keuringen. Wel is duidelijk dat het handhaven van het kwaliteitspeil door middel van keuringen als een belangrijk element van de Nederlandse concurrentiekracht worden gezien.

Borging kwaliteit

De scores en patronen komen overeen met 'keuringen efficiënter maken'. Uit de discussie blijkt dat de ondernemers borging van kwaliteit primair een eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer vinden. De ondernemers ondersteunen de beweging om de kosten van BKD en de PD exportkeuring niet meer via een collectieve heffing te betalen, maar via directe afrekening. Ondernemers die hun zaken goed voor elkaar hebben hoeven dan ook minder te betalen en de knoeters meer. De waarde van het PT in de borging wordt wat hoger geschat dan bij het efficiënter maken van de keuringen. In de zijlijn wordt opgemerkt dat er nog steeds veel slechte kwaliteit verkocht wordt, bijvoorbeeld in de toeristensector.

TOTAALBEELD KWALITEIT

Alle activiteiten behorende bij de taak Kwaliteit worden belangrijk geacht. De scores zijn uitgesproken hoog over de volle breedte. Ook de rol van PT wordt gesteund, vooral waar het gaat om het beperken van handelsbelemmeringen. De voorgenomen uitgaven zijn volgens de aanwezigen in redelijke verhouding met de waarde voor de sector. Het totaalbeeld illustreert het grote belang dat de sector hecht aan kwaliteit en het profileren van het Nederlandse kwaliteitsproduct in het buitenland. Ook de rol van het PT vindt steun. De voorstellen om de betaling van BKD en PD exportkeuring naar de individuele teler te verschuiven, vindt weerklank.

3.4.4 Milieu en Energie

	Milieuprojecten
Belang	Neutraal (2,8)
PT?	Neutraal (3,1)
Kosten	Voldoende (2,7)

TOTAALBEELD

Het takenpakket voor milieu en energie scoort op alle aspecten rond neutraal. Een derde van de deelnemers scoort op onbelangrijk en zeer onbelangrijk. Over de rol van het PT is de mening neutraal. De toelating van gewasbeschermingsmiddelen en het fonds kleine toepassingen worden positief gewaardeerd. Het thema energie heeft in deze sector niet veel aandacht, hoewel er een groei in energiegebruik te constateren is. De kosten worden voldoende geacht, waarbij de meesten scoren op

voldoende. Uit de discussie komt naar voren dat de sector nog steeds een slechte naam heeft en dat dit niet echt beter wordt, ondanks alle maatregelen die al zijn genomen. Goede communicatie op dit punt is belangrijk voor het imago van de sector.

Een deelnemer doet de suggestie om de mogelijkheden voor subsidie te bepleiten bij de overheid voor zonnecollectoren en andere milieuvriendelijke projecten.

Een deelnemer ziet milieu en energie toch vooral als een taak voor de overheid.

3.4.5 Arbeid en onderwijs

	Arbeidsmarkt monitor	Arbeidsmarkt communicatie	ARBO projecten
Belang	Onbelangrijk(2,3)	Onbelangrijk (2,4)	Neutraal (2,5)
Door PT?	Neutraal (2,6)	Neutraal (2,6)	Neutraal (2,5)
Kosten	Voldoende (2,8)		

PATROON HORIZONTAAL

Belang

Het belang van het takenpakket 'Arbeid' wordt door ondernemers overwegend onbelangrijk beoordeeld. In de scores overweegt de keuze voor onbelangrijk, ook neutraal wordt veel gescoord. De meeste ondernemers maken geen gebruik van de arbeidsmarktmonitor en over het belang en de effecten van arbeidsmarktcommunicatie wordt ook niet positief geoordeeld. ARBO projecten scoren neutraal. Bij bespreking blijkt dat de ondernemers dit gebied toch al primair de eigen verantwoordelijkheid beschouwen.

Uitvoering / Financiering door PT?

De rol en bijdrage van het PT wordt neutraal beoordeeld, met een tendens naar de onderkant van neutraal. De brancheorganisaties kunnen hier ook een rol vervullen evenals allerlei private organisaties.

Kosten

De voorgenomen uitgaven worden als voldoende beoordeeld. Het onderliggende patroon hierbij is dat er 20 ondernemers op voldoende scoren en 8 daaronder. Het is bekend dat de uitgaven op arbeid en opleiding beperkt zijn.

PATROON PER TAAKGEBIED

Arbeidsmarktmonitor

De arbeidsmarktmonitor krijgt de score 'onbelangrijk'. Hierbij geven slechts twee ondernemers aan het belangrijk te vinden. De score onbelangrijk overheerst. Veel deelnemers kennen de arbeidsmarktmonitor niet en tonen ook weinig interesse.

Arbeidsmarktcommunicatie

De score en het patroon is vrijwel gelijk aan de arbeidsmarktmonitor. In de bollensector wordt inmiddels op ander wijze personeel geworven en de communicatie naar de Nederlandse arbeidsmarkt krijgt niet veel handen op elkaar.

ARBO projecten

In de bedrijven wordt het ARBO aspect wel serieus genomen, zeker waar het gaat om gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en fijn stof. De regelgeving komt vooral van de overheid en de ondernemers zien het belang van collectieve activiteiten niet zozeer. In de discussie blijkt dat de gezondheid van medewerkers wel een aandachtspunt is.

Deelnemers wijzen op de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer en op de mogelijkheid om bij vele andere instanties ondersteuning te krijgen op ARBO gebied.

TOTAALBEELD ARBEID

In vergelijking met de andere taken scoort 'Arbeid' lager als gekeken wordt naar belang en financiering via het PT. Het takenpakket leeft niet echt bij de ondernemers. Ook de rol van het PT scoort aan de onderkant van neutraal. Dat geldt ook voor de kosten. De ondernemers zien arbeid en opleiding vooral als de eigen verantwoordelijkheid. Daarnaast zijn er vele instanties die een rol hebben.

3.4.6 Totaalbeeld over alle taken

Uit de panels komt naar voren dat de taakgebieden Markt & Promotie, Onderzoek & innovatie en Kwaliteit, positief worden gewaardeerd en dat ook de rol van het PT neutraal of belangrijk wordt gevonden. Het voorgestelde niveau van uitgaven wordt als voldoende beoordeeld voor elk van de taakgebieden. In de eerste ronde en de discussies blijkt wel de wens van de ondernemers om kritisch te blijven kijken naar de omvang van het pakket en de effectiviteit van de taakuitoefening.

Milieu en arbeid scoren lager, de uitgaven worden echter als voldoende beoordeeld. De ondernemers zien het gebied arbeid toch vooral als de eigen verantwoordelijkheid.

Promotie scoort neutraal, aan de positieve kant. Productpromotie heeft een hogere waardering dan generieke promotie. Marktonderzoek en imago-versterking scoren neutraal. De scores op uitvoering en financiering door het PT zijn bij de twee vormen van promotie de scores aan de positieve kant. Voor imagoversterking en marktonderzoek is het beeld neutraal. De ondernemers blijken vooral te letten op de toegevoegde waarde van de activiteiten.

Onderzoek en innovatie scoren hoog in de bollensector. De teelt is, conform verwachting, positiever dan de handel. Maar ook daar blijkt steun voor het onderzoek, omdat dit ook te maken heeft met fytosanitaire zaken en dus met de verkoopkansen in het buitenland. Vooral het praktijkgerichte onderzoek vindt brede steun. Innovatie scoort wat lager, maar ook hier blijkt een welwillende houding. Uit de discussie blijkt de overtuiging dat onderzoek en innovatie van groot belang zijn voor de marktpositie van Nederland.

Alle activiteiten behorende bij de taak Kwaliteit worden belangrijk geacht. De scores zijn uitgesproken hoog over de volle breedte. Ook de rol van PT wordt gesteund, vooral waar het gaat om het beperken van handelsbelemmeringen. De voorgenomen uitgaven zijn volgens de aanwezigen in redelijke verhouding met de waarde voor de sector. Het totaalbeeld illustreert het grote belang dat de sector hecht aan kwaliteit en het profileren van het Nederlandse kwaliteitsproduct in het buitenland. De voorstellen om de betaling van BKD en PD exportkeuring naar de individuele teler te verschuiven, vindt weerklank.

Het takenpakket voor milieu en energie scoort op alle aspecten rond neutraal. Over de rol van het PT is de mening neutraal. De toelating van gewasbeschermingsmiddelen en het fonds kleine toepassingen worden positief gewaardeerd. Het thema energie heeft in deze sector niet veel aandacht, hoewel er een groei in energieverbruik te constateren is. De kosten worden voldoende geacht, waarbij de meesten scores op voldoende

In vergelijking met de andere taken scoort 'Arbeid' lager als gekeken wordt naar belang en financiering via het PT. Ook de rol van het PT scoort aan de onderkant van neutraal. Dat geldt ook voor de kosten. De ondernemers zien arbeid en opleiding vooral als de eigen verantwoordelijkheid. Daarnaast zijn er vele instanties die een rol hebben.

Als laatste stap in de ronde over taken is gevraagd een rapportcijfer te geven voor de prioriteit van de verschillende taken.

Taakgebied	Score
Markt & Promotie	7,5
Onderzoek & Innovatie	6,8
Kwaliteit	6,5
Milieu- en energieprojecten	4,4
Arbeid	3,7

Wat zich ook hier aftekent is een duidelijk kopgroep van Markt en Innovatie, Onderzoek en Innovatie en Kwaliteit. Milieu en energieprojecten scoort laag, evenals Arbeid. Deze patronen bevestigen de eerdere patronen. Bij de discussie over de uitkomsten wordt de aanbeveling gedaan om ook nog eens fundamenteel te beoordelen in hoeverre de taken nu echt bij het PT horen.

3.5 ORGANISATIESTRUCTUUR EN WIJZE VAN BESTURING PT

Tenslotte is aan de ondernemers een aantal stellingen voorgelegd over de toekomstige organisatiestructuur en de wijze van besturing van het PT. In de onderstaande tabel staan de scores weergegeven.

Nr.	Stelling	Score
1.	De sectorcommissies bepalen de activiteiten die het PT uitvoert en de uitgaven die hiermee gemoeid zijn. Het bestuur van het PT stelt de verordeningen vast en treedt meer op als toezicht houder	Mee eens (3,9)
2.	Een lid van een sectorcommissie mag geen lid zijn van het PT bestuur.	Mee eens (3,8)
3.	Een lid van het bestuur of sectorcommissie mag geen functie hebben in een door het PT gefinancierde organisatie.	Mee eens (3,6)
4.	Een reken kamer houdt toezicht op het functioneren van het PT en de bestedingen van het geld.	Mee eens (4,1)
5.	Vergaderingen van sectorcommissies zijn openbaar. Journalisten en andere belangstellenden kunnen er bij aanwezig zijn.	Mee eens (4,0)
6.	Naast georganiseerde ondernemers moeten ook ongeorganiseerde ondernemers invloed kunnen uitoefenen op de keuze van activiteiten en projecten.	Neutraal (3,5)
7.	Het productschap Tuinbouw blijft zelfstandig en zal niet fuseren met andere productschappen.	Mee eens (3,6)

Stelling 1: de sectorcommissies zijn bepalend

De uitkomst van deze stelling is duidelijk positief. De hoogste score is ook gegeven op "mee eens". Tijdens de discussie blijkt dat het idee dat de sectorcommissie het beleid en het takenpakket moet bepalen, steun vindt. Uit de discussie blijkt ook dat de besprekingen die op vele plaatsen zijn gehouden het vertrouwen en het inzicht hebben versterkt. Dat geldt zowel naar de bestuurders van de dragende organisatie als naar het PT.

Stelling 2: een lid van een sectorcommissie mag geen lid zijn van het bestuur

Een overgrote meerderheid van de ondernemers is het met deze stelling eens. Dit betekent dat de ondernemers tegen dubbelfuncties zijn en voorstanders zijn van

een striktere scheiding. Tijdens de discussie wordt opgemerkt dat het niet zo eenvoudig is om voldoende mensen te mobiliseren.

Stelling 3: een lid van het bestuur of sectorcommissie mag geen functie hebben in een door het PT gefinancierde organisatie.

Ook met deze stelling is een meerderheid het eens. Het vermijden van belangenverstrengeling wordt herkend.

Stelling 4: Een rekenkamer houdt toezicht

Ook met deze stelling is een grote meerderheid het eens, een uitgesproken hoge score. De ondernemers zijn voor onafhankelijk toezicht en controle. Geen enkele deelnemer scoort onder neutraal. Wel wordt een opmerking gemaakt dat de rekenkamer in het voorstel gemengd is voorgesteld (bestuur en onafhankelijken) en dat het overweging verdient om de rekenkamer ter wille van de onpartijdigheid van het toezicht geheel te bemannen met buitenstaanders.

Stelling 5: Vergaderingen van sectorcommissies zijn openbaar

Met deze stelling is de meerderheid het eens. De ondernemers zijn voor meer transparantie. De openbaarheid van de vergadering past ook bij de status van een publiekrechtelijke organisatie.

Stelling 6: Ook ongeorganiseerde ondernemers moeten invloed kunnen uitoefenen

De meningen zijn op dit punt verdeeld. De meeste deelnemers vinden het gewenst dat ondernemers die betalen ook inspraak krijgen op één of ander manier. Maar er zijn ook aanwezigen die van mening zijn dat de mogelijkheden er zijn om inspraak en invloed te krijgen namelijk via lidmaatschap van een dragende organisatie.

Stelling 7: PT blijft zelfstandig en zal niet fuseren

De score “mee eens” overheerst, maar er zijn vrij veel neutraal stemmers. Het aspect van lagere kosten en efficiëntie spreekt aan, anderzijds hecht men ook aan de eigen identiteit van het PT. Het onderwerp maakt geen heftige discussie los.

Het totaalbeeld geeft aan dat sprake is van een uitgesproken steun voor de voorstellen op het terrein van governance. Allen het inspraak en invloed geven van ongeorganiseerden geeft aanleiding tot enige discussie.

4. INTERPRETATIE EN BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN VAN DE SESSIES

4.1 DE ROL VAN BERENSCHOT

De rol van Berenschot in dit onderzoek is, om de meningen van de participanten objectief en onvervormd weer te geven. Tijdens de sessie blijkt dat de meningsvorming voortkomt uit zowel de zaken die direct binnen de kaders van het PT liggen, maar ook door de omgeving en de situatie van de betrokkenen. De meningen die uiteindelijk over het takenpakket en de waarde van het PT worden gegeven worden gekleurd door andere overwegingen. Overwegingen overigens die passen in het kader van de meningsvorming over het toekomstige takenpakket van het PT.

Deze overwegingen van de deelnemers hebben wij opgetekend tijdens de discussies en geven wij hieronder in beknopte vorm weer.

4.2 DE BEKENDHEID MET DE TAKEN VAN HET PT

Ondanks de gedegen voorlichting, blijkt tijdens de sessies dat de parate kennis over taken en activiteiten van het PT te wensen overlaat. Algemene beelden van het PT bepalen mede de reacties op de meer gedetailleerde vragen. In de bollensector zijn in het afgelopen jaar bijeenkomsten gehouden, waarin de rol en de taken van het PT aan de orde zijn gesteld. Het positieve effect van deze bijeenkomsten was tijdens de sessies duidelijk merkbaar.

4.3 DE ZICHTBAARHEID VAN ACTIVITEITEN

Ondanks alle pogingen die door het PT worden gedaan om de ondernemers voor te lichten, blijkt toch dat de zichtbaarheid van de activiteiten van het PT beperkt is. Folders en uitleg helpen, maar kunnen toch niet alle zaken helder maken. En wat niet duidelijk zichtbaar is, heeft ook weinig waarde in de ogen van de aanwezigen. Het is ook onvoldoende zichtbaar dat het PT dit mogelijk maakt en hoe de besluitvorming plaatsvindt over promotionele acties en onderzoeksprojecten. Naar gebleken is, werkt het goed wanneer de dragende organisaties in hun ledenkring uitlegen wat de rol van het PT is en wat de waarde is van de activiteiten.

4.4 DE BEDRIJFSECONOMISCHE SITUATIE

De situatie in de bollensector is niet echt rooskleurig op dit moment door druk op prijzen en marges. Alle kosten worden kritisch bekeken, ook de kosten van het PT. Ondanks de wat minder goede situatie in de sector blijkt toch steun voor het voorgestelde niveau van bestellingen. Er gaan zelfs stemmen op om de uitgaven aan bijvoorbeeld promotie en onderzoek te verhogen (cq minder te verlagen) als dit bijdraagt aan een betere concurrentiepositie op de lange termijn.

4.5 WEERSTAND TEGEN REGELGEVING EN BUREAUCRATIE

De ondernemers in de sessies klagen over de grote hoeveelheid regelgeving en bureaucratie. De gedachte is dat ook het PT één van de motoren achter de toegenomen en strengere regelgeving is. Het is de ondernemers niet duidelijk dat het PT in opzet een bijdrage levert aan het werkbaar houden van regelgeving: zij zien het PT als één van de bronnen van overheidsbureaucratie.

4.6 VERSCHUIVING VAN COLLECTIEF NAAR INDIVIDUEEL BELANG

Het is niet meer vanzelfsprekend, dat ondernemers sterk staan voor het collectief belang. Het directe eigenbelang van de eigen onderneming komt steeds sterker op de voorgrond. Dat wordt door grotere bedrijven expliciet uitgesproken. Wat aan het collectief wordt afgedragen, moet duidelijke positieve effecten hebben op de eigen bedrijfsvoering. Het “samen sterk” principe is niet meer vanzelfsprekend. Vooral de “ongeorganiseerden” geven dit signaal af. Het is niet zo dat collectieve actie wordt afgewezen, maar dat de mix privaat – collectief zou moeten verschuiven.

4.7 BASISHOUDING EN OVERTUIGING

Een kleine minderheid van de aanwezigen in de bollensector uit zich in principiële termen over de schappen en het PT in het bijzonder. Deze ondernemers willen af van de verplichte heffingen, willen zelf meer invloed en hebben een negatief oordeel over de wijze waarop bestuurd wordt. Het is wel duidelijk dat deze mensen over alle taken van het PT een negatief oordeel hebben.

4.8 BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN

De aanpak is er op gericht geweest een onderbouwd beeld te krijgen van de meningen die leven onder ondernemers. De uitkomsten geven nadrukkelijk geen statistische betrouwbaarheid, maar geven wel duidelijke patronen. Ondanks alle overwegingen die hiervoor zijn vermeld moeten de meningen, in onze opvatting, serieus genomen worden. Het overgrote deel van de deelnemers onderbouwt zijn/haar mening met argumenten en komt met suggesties voor verbeteringen en alternatieven.

De (ongeorganiseerde en georganiseerde) ondernemers, geven heldere signalen af. Kritiek, maar ook opbouwende voorstellen.

De sectorcommissie Bollen en het bestuur van het PT, hebben de taak en de verantwoordelijkheid om de signalen uit beide richtingen te wegen en op grond daarvan te komen tot een mogelijke bijstelling van de toekomstverkenning. De signalen uit het onderzoek zijn helder en wijzen op steun aan de activiteiten van het PT. De signalen geven aan dat ondernemers niet zozeer een versmalling van het takenpakket aanbevelen, maar dat ze wel een verbetering verwachten in de wijze waarop de taken worden uitgevoerd.

5. SAMENVATTING

- Uit de eerste ronde, waarin de meningen van de ondernemers over het PT wordt gevraagd, blijkt dat de meerderheid van de deelnemers het PT noodzakelijk vindt. De collectieve activiteiten en de collectieve financiering worden van waarde geacht voor de sector. In deze ronde wordt ook kritiek geleverd op het PT. De meerderheid acht aanpassing van het takenpakket gewenst en ziet de waarde van het herijken van het beleid van de sectorcommissie en het PT.

Er is kritiek op de ondoorzichtigheid van het PT en de omvang van het takenpakket. Ook kijkt men kritisch naar de omvang van de heffing.

- Markt en promotie scores neutraal, waarbij productpromotie in het pakket belangrijk wordt gevonden. De rol van het PT, die met name ligt in het coördineren van marktonderzoek en het financieren van activiteiten, wordt ondersteund. Het voorgestelde uitgavenniveau wordt als voldoende beoordeeld. Enkele deelnemers spreken zich uit voor een hoger bedrag.
- Onderzoek en Innovatie worden belangrijk geacht, met de hoogste score voor het praktijkgerichte onderzoek. Ook de rol van het PT wordt positief gewaardeerd. De uitgaven worden als voldoende gezien. Ondernemers vragen aandacht voor een rechtvaardige verdeling van middelen over de projecten en pleiten voor een sterke betrokkenheid van ondernemers in de selectie van projecten.
- Het gebied Kwaliteit wordt over de volle breedte belangrijk gevonden. Hier treffen we de hoogste scores aan voor het belang. Ook de rol van het PT scoort hoog. De uitgaven worden als voldoende gezien. Het voorstel om keuringen niet meer collectief via de heffingen te betalen, maar de keuringsinstanties zelf te laten factureren, vindt steun.
- Het terrein Milieu en energie wordt neutraal beoordeeld en de uitgaven op voldoende. Het blijkt wat lager op de prioriteitenlijst te staan.
- Ook arbeid scoort niet hoog. Het gebied wordt, als taakgebied voor het PT onbelangrijk gevonden. De ondernemers zien het als de eigen verantwoordelijkheid.

Wat zich aftekent is een rustig beeld. Op de gebieden waarop voor de bollensector zwaar door PT wordt ingezet blijkt dat ondernemers het belang daarvan zien. Promotie, onderzoek en kwaliteit zijn van groot belang voor de toekomst van de sector. Het PT heeft daar een nuttige rol. Wel wordt aandacht gevraagd voor het bewaken van efficiency en effectiviteit.